

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

AUTOR PRÁCE: Tereza Mašková

NÁZEV PRÁCE: Pojetí kritického myšlení na středních školách vs. vysokých školách

OBOR STUDIA: Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání, Matematika se zaměřením na vzdělávání

AUTOR POSUDKU: Mgr. Petr Matějček

SHRNUTÍ A HODNOCENÍ OBSAHOVÉ STRÁNKY PRÁCE

Bakalářská práce se zabývá analýzou pojmu kritického myšlení – prostřednictvím zevrubného studia definic kritického myšlení v odborné literatuře – a zkoumá, jak se jednotlivé oblasti kritického myšlení odráží v kurikulárních dokumentech (RVP G), ve středoškolských učebnicích, a konečně v přijímacích zkouškách na vysoké školy. Autorka pro účely bakalářské práce rozděluje kritické myšlení do čtyř podoblastí, které je možné z analýzy definic kritického myšlení vyvodit:

- I. Kritické myšlení jako druh znalosti
- II. Kritické myšlení jako druh dovednosti
- III. Kritické myšlení jako druh postoje
- IV. Kritické myšlení jako druh cíle

V druhé části práce se autorka zaměřuje na skutečnost, jak se výše uvedené podoblasti kritického myšlení promítají do strategických kurikulárních dokumentů na úrovni středních škol. Detailněji pak analyzuje Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (RVP G) a snaží se identifikovat přítomnost či absenci jednotlivých aspektů kritického myšlení v rámcových cílech vzdělávání.

Ve třetí části bakalářská práce přesouvá autorka pozornost na didaktické prostředky, jež by měly sloužit k naplňování jednotlivých bodů rámcového programu. Autorka si vybírá na základě vlastního šetření nejpoužívanější učebnice matematiky, českého jazyka a základů společenských věd na gymnáziích, v nichž se rovněž snaží identifikovat podoblasti kritického myšlení, které definovala na začátku práce.

Čtvrtá kapitola pak analyzuje, s jakým pojetím kritického myšlení pracují Testy studijních předpokladů, které jsou součástí přijímacích řízení na vysokých školách. Autorka zjišťuje, do

jaké míry koresponduje koncepce kritického myšlení v testových materiálech s didaktickými prostředky, s nimiž se studenti gymnázií a středních škol seznamují během studia.

Po obsahové stránce oceňuji jasně vymezenou strukturu práce, která rozumně zužuje komplexní problematiku kritického myšlení na jasně definované oblasti a cíle. Dané cíle jsou pak v jednotlivých kapitolách zdárně naplňovány – i s pomocí přehledného grafického materiálu. Bakalářská práce přináší cenné poznatky ohledně vzájemné provázanosti vzdělávacích programů, didaktických materiálů a přijímacích testů v oblasti kritického myšlení. Samotná analýza RVP G, učebnic a Testů studijních předpokladů představuje hodnotný příspěvek ke studiu kritického myšlení a jeho výuky v rámci českého vzdělávacího systému.

K obsahové stránce práce mám pár kritických poznámek:

1. Práci bych z metodologického hlediska vytknul samotné vymezení pojmu kritického myšlení. Autorka prostřednictvím databází Google Scholar a EBSCO hledá pod hesly „*Critical thinking*“ a „kritické myšlení“ články, které následně podrobuje analýze. Na výsledku je patrné, že tímto postupem ustupuje do pozadí samotný kontext vývoje celého oboru, který by práci poskytla kvalitní sekundární literatura. Například na webových stránkách *Stanford Encyclopedia of Philosophy* je heslo „*Critical thinking*“ velmi přehledně a detailně vypracováno Davidem Hitchcockem.
2. Dále mi u navržené klasifikace kritického myšlení chybí větší snaha vysvětlit a kriticky zhodnotit, proč jsou jednotlivé kategorie důležité a z jakého důvodu jsou do výčtu zařazeny. Konkrétně postrádám vysvětlení důležitosti samotného rozlišení mezi postoji a dovednostmi kritického myšlení. Tj. fakt, že je minimálně problematické označovat za kritického myslitele takového jedince, který je sice vybavený potřebnými dovednostmi a znalostmi kritického myšlení, ale využívá je k eticky či epistemicky nevhodným účelům (např. k cílené manipulaci a šíření lživých informací).
3. V podkapitole 1.3 Kritické myšlení jako druh postoje postrádám zmínku o přínosu epistemologie ctnosti (*virtue epistemology*) v debatě o dispozicích či postojích ke kritickému myšlení. Epistemické ctnosti jako otevřenost (*open-mindedness*), zvědavost (*inquisitiveness*) nebo pokora (*humility*) hrají v debatě o postojích ke kritickému myšlení stěžejní roli.
4. Ve větě „Dwyer, Hogan a Stewart (2013), (...) se shodují s Watson-Glaserem (1980), který (...)“ na straně 6 jsou Watson s Glaserem chybně označeni jako jedna osoba.

HODNOCENÍ FORMÁLNÍ STRÁNKY PRÁCE

Po formální stránce je práce více než zdařilá. Především oceňuji grafickou úpravu práce, která zpřehledňuje podstatné body analýzy a závěry jednotlivých kapitol. Stylistika práce je rovněž na velmi dobré úrovni. Jedinou výtku bych měl k přechylování příjmení u cizojazyčných jmen. Např. na straně 6 ve větě „Paul a Elder, Fisher a Glaser a Halpern se shodují (...)“ je Diane Halpernová představena jako muž.

OTÁZKY K DISKUSI PŘI OBHAJOBĚ

- 1) Považuje autorka současnou podobu výuky kritického myšlení na středních školách za dostatečnou? Kde případně vidí potenciál ke zlepšení?
- 2) Je možné kritické myšlení vyučovat v dostatečné kvalitě průřezově v jednotlivých předmětech (např. matematiky, českého jazyka a základů společenských věd)? Jak se staví k možnosti implementace samostatného předmětu kritického myšlení do školních vzdělávacích programů?

VÝSLEDNÉ HODNOCENÍ PRÁCE

Bakalářská práce předkládá aktuální téma prostřednictvím studia obsáhlého počtu primárních zdrojů. Autorka přináší vlastní analytickou práci a dokáže zaujímat kritická stanoviska k jejím výsledkům. Rád bych zde vyzdvihl obsáhlou práci se zahraničními zdroji, která není na úrovni bakalářské práce samozřejmostí.

Práci k obhajobě

Doporučuji

Navrhuji celkové hodnocení

A

23. 5. 2022

PODPIS: